

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Renvnciatione. Titvlvs IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

accedere forte nequiveris pro consecrandis suffraganeis tuis, vel clericis ordinandis, & ad ecclesiam alienam propter hoc te contigerit declinare: dummodo is ad quem ecclesia pertinet, id permittat, utendi pallio in jam dictis casibus liberam habeas facultatem.

CAP. VI.

In qualibet ecclesia sua provincia, permisso diebus, Archiepiscopus missam celebrans, nisi potest pallio.

Idem.

Ubi quis. [1 & infra.] Ubique a fueris in missarum celebrationibus constitutus, diebus solennibus usum pallii, per quod plenitudo Pontificii b designatur, poteris liberius exercere.

[1 In partibus remotissimis gratum gerimus & acceptum, quod in actibus tuis quotiescunque dubitationis scrupulus emerit, &c. Novum igitur, quod ubi expositis necessitas, & plura in una ecclesia altaria & plures Episcopos simul poteris consecrare, &c.]

CAP. VII.

Sine pallio & sandaliis, potest Archiepiscopus celebrare. Honorius III. Archiepiscopo Tri.

Quia nos. & infra. Inquisitioni t. r. respon. quod tantum, quam in aliena dioecesi, potes sine pallio & sandaliis celebrare: qui utique in tua dioecesi non debes semper celebrare cum pallio, sed diebus illis duntaxat, qui in ecclesia tua privilegii sunt expressi. Sicq; soluta est quarta questio, qua questivisti, an tibi sit licitum pro eis defunctis cum pallio celebrare.

DE RENVNCIATIONE.

TITVLVS IX.

CAP. I.

Non datur licentia eedendi Episcopo, qui propter senectutem vult cedere, si necessarius vel utilis sit ecclesia sua.

Alexander III. Londonensi Episcopo c.

Litteras d tuas: [1 & infra.] Si tuam e aut senectutem, aut insufficientiam forte considerans, te tanquam f emeritum postulas relaxari: scito nos credere, quod tutius sit hoc tempore, si commissis tibi ecclesia sub umbra tui nominis gubernetur, quam si alteri novæ incognitæque personæ gubernandæ in tanto discrimine committatur: maxime quia in te vigor devotionis & fidei (etiam corpore senescente) non deficit, sed vergente deorsum conditione corporea, fervor spiritus in sublimiora conscendit: [2 & infra.] Moneamus te igitur, ut super hoc diebus istis nulla te facias importunitate molestum, quia indecens omnino probatur prius solvere militiæ cingulum, quam cedere victori adversitas præliorum.

[1 Nuper accepimus, devotissime plenas & dolore non vacuas, qua quidem & tuam nobis insinuarunt affectuosissimam charitatem, & tui Archiepiscopatus officii, quod videlicet gessisse & adhuc te gerere gaudemus, contrariam exigebant ecclesia utilitatis estimationem. Nosti enim, sicut vir prudens & providus, quod tanta est clericali malitia, & contra ecclesiam Dei tam gravu tamque durissima persecutionis instantia, ut nequaquam ei cedat ad commodum, si tuam sedem talem contigerit subire defectum. Quod.]

[2 Ne igitur huius doloris aculeus vividam circa te nostri peccatoris vulneret charitatem, rogandum te potius duximus & monendam.]

a Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. b al. Pontificali officii. al. Pontificii. c al. London. Archiepiscop. al. Lugdunensi Archiepiscop. al. Bacon. Episcop. d Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. e al. autem. f sic in omnibus manuscriptis. g vox, immeritura, perperam inserta fuit.

CAP. II.

Qui abjurat beneficium, licite potest illud (si demum eligatur) obtinere.

Idem Abba. Dolen. a & priori de Ar-tigia.

Ubi inter P. Gaufridi & quosdam b alios canonicos sancti L. super spirituali e beneficio, scilicet stallio in choro, & loco in capitulo, questio fuisse diutius agitata: [1 & infra.] Ideoque vobis mandamus, quatenus si præfatum P. inveneritis de consensu d majoris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate Apostolica investitum, eum faciatis beneficium ipsum pacifice possidere, non enim videtur nobis impedimentum adferre juramentum, quod de eodem non petendo ulterius proponitur præstitisse, si consensu majoris & sanioris partis canonicorum ecclesie intercessit.

[1 Quia tamen altera pars sufficienter instructa non fuerat, negotium non potuit terminari.]

CAP. III.

Qui renunciavit beneficio suo, illud repetere non potest.

Idem Episcopo e Verulano.

Ex transmissa f relatione Abbatis sancti N. de Ceparano nostris est auribus intinatum, quod P. Raubeus clericus, dum infirmitate g laboraret h apud monasterium sancti Salvatoris, sibi petit habitum monasticum indulgeri: qui recuperata postmodum sanitate, ad monasterium illud gratia complendi vorum accessit: & ibidem moram aliquantulam faciens, ea que prædictæ ecclesie sancti N. contulerat, sibi fecit retinui. Nunc autem mutato animo laborat, ut restitatur in ecclesia supradicta.

Verum quoniam jam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo ea, que sibi contulerat, ad petitionem suam resignavit eodem: mandamus, quatenus (si res ita se habet) prædictum Abbatem & socios ejus ad receptionem P. nulla ratione compellas invitos: nec [a populo i Ceparano] compelli permittas: hortari tamen eos poteris, ut illum non tanquam unum de ecclesia, sed quasi de novo recipiant in socium & in fratrem.

CAP. IV.

Beneficiatus sine licentia prælati sui, beneficium renuciare non potest.

Idem Episcopo Tornacensi.

Admonet: & infra. Universis personis tui Episcopatus sub distractione prohibeas, ne ecclesias tuæ dioecesis ad ordinationem tuam pertinentes, absque assensu tuo intrare audeant, aut detinere, aut te dimittere inconsulto. Quod si quis contra prohibitionem tuam venire præsumpserit, in eum canonicam exerceas ultionem.

CAP. V.

Contra petentem beneficium admittitur spontanea abjuratio exceptio, etiam causa renuciationis non adjecta: contra quam aliter replicare poterit, quod non sponte renunciavit: & qui melius probaverit, obtinebit.

Clemens III.

Super hoc quod sciscitaris k, utrum ecclesiastica beneficia ii potestibus objecta spontaneæ abjuratio- nis exceptio sine causa cognitione sit admittenda, & an

a Dulmen. al. ita, Abbati & priori de Arigi. al. de Arigi. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. c al. speciale. d In C. Barbat. majoris & sanioris partis, &c. e al. Verulensi. al. Verulan. f Cap. eod. tit. in 1. compil. g al. dum olim nimia infirm. lat. &c. h iuxta illud: Dum sero languorem, sero religiois amorem. Experi languoris, non sum memior huius amorem. i Vox, populo, deest in omnibus manuscr. sed erat expositio marginalis, qua irrepit in textum. In antiquis ita habebatur. Ceparano, id est, a populo Ceparano. k Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. legitur ita: super hoc quod sciscitaris a vobis.

actiois

actoris, quod sponte non renuntiavit, an rei de spontanea renuntiatione debeant probationes admitti. Sic tunc experientia respondemus, quod nulla ratio hoc verisimile reddit, ut quipiam beneficium multis forte expensis & laboribus adquisitum, quo sustentari debet, facile sine magna causa, sua sponte resignet: ideoque supervacuum esse non credimus, causam resignationis diligenter inquiri, quam si forte probabilem, id est, non vi, nec metu, nec oppressione, nec interventu pecuniae, nec promissione b extortam iudex invenerit, maxime si non intervenerit iuramentum, quod vix fieri de voluntate propria creditur, quod ferè semper à malo est (nisi replicatio canonica fuerit opposita) admittere non possinat. Porro licet negantis factum, per rerum naturam nulla sit probatio, ejustamen qui spontaneam renuntiationem negat (cum implicite & quodammodo replicando inficitur super adhesionem suam, habito ad dignitatem & opinionem respectu) probationes credimus admittendas.

CAP. VI.

Qui sponte renuntiavit electioni de se facta, super ipsa ulterius agere non debet.

Idem.

IN praesentia nostra: d & infra. Licet igitur iudex non semper ad unam speciem probationis adplicet mentem suam, sed ex confessionibus, depositionibus, allegationibus, & aliis, quae in ejus praesentia proponuntur, summatim sui motum, & tanta sit judicialis auctoritas, ut semper pro ipso praesumi debeat, donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur: quare si tu coram Dalmen. Episcopo & ejus conjudicibus nihil penitus probavisses, standum tamen sententiae fuerat, nisi adversarius eam ostenderet irritandam. Quia tamen praeter ista constituit de ipsius renuntiatione spontanea per quosdam Episcoporum literas & confessionem ipsius, nos e et super eadem Abbatia silentium duximus imponendum.

CAP. VII.

Qui renuntiavit literis beneficiabus, non ideo institutioni jam facta renuntiare videtur.

Celestinus III.

SANDE dilecto f filio nostro I. Presbytero cardinali. tunc Apostol. sed. legato, nos meminimus injunxisse, ut H. Subdiaconum canonicum in Pictavien. ecclesia instituere procuraret: qui mandatis nostris obtemperans, eidem instituit in canonicum Subdiacon. memoratum. [1 & infra.] Postmodum idem H. quorundam vestrum ductus consilio, literas suas vobis reddens, vestrae misericordiae se subiecit: [2 & infra.] Quia verò g unde misericordiam debuit impetrare, inde cogitur dispendium sustinere: mandamus quatenus (hoc non obstante) ipsum in fratrem & canonicum admittatis.

[1] *Verum nos nec nobis nec ipsi cardinali reverentiam exhibentes, quod literis suis de jam dicto H. idem Card. injunxit vobis adimplere, minus curavimus, nec etiam susceptionem ipsius in aliquo observare. Sed.*

[2] *Qui cum crederet apud vos misericordiam impetrasse, vobis satisfecit in hac parte, inde damnum cogitur sustinere, unde gratiam & praemium meruit reportare. Nolentes igitur quod de sepelitis H. tam à praedecessor. nostris, quam à nobis inchoatum est, aliquatenus relinquere imperfectum, mandamus, &c.*

a Vid. l. si mulier. D. rer. am. & l. sed est quis. s. nec distinguimus. D. de usufr. b facti quod habetur in l. i. & 2. D. de caution. c Vid. l. post rem. cum glossa. D. de trans. & l. 1. D. qua sent. in app. r. f. d cap. 4. eod. tit. in 2. compil. e al. nos de consilio fratrum nostrorum super, &c. f c. 1. tit. de major. & obed. in 2. comp. g In C. Bar. quia verò indicens est, ut unde m. debetis imp. inde cogetur, &c.

CAP. VIII.

Renuntiatio beneficii facta in manibus laici non tenet, renuntians tamen est beneficio spoliandus.

Innocentius III. Nidrosien. Archiepiscopo a.

QUOD in dubiis. & infra. b Hi praeter ea, qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam resignantes, illud denuò à laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi, licet resignatio talium facta laico nullam obtrineat firmitatem.

CAP. IX.

Papa concedit licentiam cedendi Episcopo, qui sine mortis periculo in ecclesia morari non potest.

Idem Eboracen. Archiepiscopo.

AD supplicationem d Ragusien. Archiepiscopi, cum a cura, qua tenebatur ecclesiae Ragusien. duximus absolvendum, eo quod ibi non poterat securè morari: & si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum imminere e. & infra. Ne verò idem in vituperium ministerii nostri, defectum in rebus temporalibus patiat: mandamus quatenus beneficium, quod de liberalitate regia, ac concessione tua in Episcopatu Carleoli, & ecclesia de Malebron f est illi collatum, ad sustentationem conserves ipsius. Cui concessimus, ut in ipso Episcopatu, absque usi pallii officium Episcopale valeat exercere, tibi tanquam Metropolitano reverentiam & obedientiam impensurus.

CAP. X.

Posit sex causas, ex quibus Episcopi possunt petere, & Papa consuevit concedere cedendi licentiam, quo sex causa huius versibus comprehenduntur.

Debilis, ignarus, male confusus, irregularis, quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

Idem Episcopo Claritano g.

NISI cum b pridem: [1 & infra.] Si enim in huiusmodi cessione frugem tibi melioris vitae promittis, scire debes non esse sanctificato in utero sanctiorem, & ideo non oportet te praedicationis iam susceptae deserere ministerium, cum ille, cujus fieri bajulus recubabat, tandem praedicandum s receperit verbum Dei. Quod si forsitan humilitatis causa de culmine quæris & pontificali descendere, eo ipso humilitatis videris erigere l male verticem, quod te nimis in resignandi proposito exhibes pertinacem: quia tunc in te veram humilitatem custodias, cum & per eam locum sublimem fugies, & per obedientiam non dimittes. Intueri te itaq; volumus, quod hæc sunt illa, per quæ cedendi Episcopus licentiam potest postulare, conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiae, malitia plebis, grave scandalum, irregularitasq; personæ: sed in his omnibus est observanda cautela. Propter conscientiam [enim] criminis cedere potest licentia postulari, & forsitan non cuiuslibet, sed duntaxat illius propter quod ipsius officii executio post peractam poenitentiam impeditur: cum si omnes, quos arguit conscientia cuiuslibet culpæ, cederent, pauci vel nulli in illo ministerio remanerent: [& infra.] Alia verò causa est, debilitas corporis m, quæ [vel] ex infirmitate, vel ex senectute n procedit: nec tamen omnis, sed illa solummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale, nam si pro-

a al. Nidrosien. b cap. 1. eod. tit. in 3. compil. c Vide l. quaro. s. si venditor. ff. de adil. edict. & l. Herennus. ff. de evict. d cap. 2. eod. tit. in 3. compil. B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 5. e Vide l. si putator. ff. ad l. Aquil. & l. si us certo. s. commodatum. ff. commod. f Malebrus. g al. Trataran. al. Arelaten. al. Claritan. h cap. 4. eod. tit. in 3. compil. Vide B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 4. Hier. 2. i al. susceperit. k al. pontificali honoris. l leg. erigere, non ut in vulgatis, eligere. m corporalis. n quis dicitur senex, notatur in l. si pater. s. in arrogationibus. ff. de adopt. l. in vitis. ff. de testib. l. Corinthia.

qualibet corporali debilitate, suscepta servitutis officium possit deferri, frustra fateretur se Apostolus in suis infirmitatibus gloriari: cum interdum non plus horetur senilis debilitas aliquem cedere, quam moralis avaritas (quæ in senibus esse solet) ipsum in suo suadet officio permanere, pro talibus enim de se dicit Apostolus: Cum infirmior, tunc fortior sum, quia non nunquam corporis infirmitas, fortitudinem cordis augmentat. Pro defectu quoque scientiæ plerumque potest quis petere cessionem: quia cum ipsa circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria, & circa curam temporalium a opportuna, præsul qui commissam sibi debet ecclesiam regere in utrisque, salubriter ei renunciat, si scientiam (in qua ipsam regat) ignorat. Tu enim (inquit Dominus) scientiam repulisti, & ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi, quamquam etsi desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen sit competens toleranda: quia secundum Apostolum: Scientia inflat *b*, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum scientiæ, potest supplere perfectio charitatis. Propter malitiam (autem) plebis cogitur interdum prælatus ab ipsius regimine declinare, quando plebs adeo dura cervicis existit, ut proficere nequeat apud ipsam, sed propter ejus duritiam, quod magis fatigat, eò magis iusto iudicio desicere permittatur: dicente Domino per Prophetam *e*: Linguam tuam adhærere faciam palato tuo: quia Dominus exasperans est. Et Apostoli *d* leguntur dixisse Judæis: Ecce convertimur ad gentes, quia verbo Dei vos indignes fecistis. Non tamen pro qualibet culpa pastor *e* debet gregem deserere, ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: sed de superioris licentia, tunc demum potest non tam timide fugere, quam provide declinare, cum oves convertuntur in lupos: & qui debuerant humiliter obedire, jam irrevocabiliter contradicunt, cum etsi tales sint graviter proxime puniendi, sunt tamen pro tempore utiliter tolerandi: quia sanguinem elicit, qui nimis emungit. Pro gravi quoque scandalo evitando (cum aliter sedari non potest) licet Episcopo petere cessionem: ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur adfectare salutem, memor illius quod dicit Apostolus *f*: Si elca scandalizaverit fratrem meum, non manducabo carnem in æternum. Sed inter scandalum & scandalum est subtiliter distinguendum: sic Dominus *g* ipse distinguit, cui cum dixissent Apostoli: Scis quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizantur? Respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Alibi *h* verò dixit: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Personæ verò irregularitas (ut si forte sit digamus, vel vidua maritus) est causa, propter quam petere potest licentiam aliquis resignandi, attestante Apostolo, qui dicit: Oportet *i* Episcopum esse unius uxoris virum. Non tamen propter quamlibet irregularitatem personæ debet ei, qui regulariter ministravit, cedendi licentia indulgeri, utpote si de legitimo matrimonio non sit natus: quia licet irregularitatem hujusmodi non potuerit subijcere, si tamen & culpa latet & causa, cum eo, qui laudabiliter suum implevit officium (injuncta sibi poenitentia competenti) potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari. Ego *k* sum, inquit, Deus zelotes, vindicans peccata patrum in filios, utique in tertiam & quartam generationem, in his qui oderunt me, id est, in illis

a Vide auct. de jud. 4. 1. cap. 9. & l. si quis. 6. prohibentur. ff. de edendo. Ofes 4. 1. Cor. 7. *b* Vide l. sed lulianus. 6. quod dicit. ff. ad Sc. Maced. & l. ex pluribus. de reg. jur. *c* Exech. 3. d. Ad. 13. e. 1. an. v. f. 1. Cor. 8. *g* Matth. 18. *h* Matth. 18. *i* 1. Tim. 3. *k* Exod. 20.

qui contra me paternum odium imitantur. Vnde patet quòd *a* illis, qui paterna vitia non sequuntur, proprie possunt in talibus suffragari virtutes: illo discretionis adhibito moderamine, ut inter nothos & *b* maneres, naturales & spurios distinguatur. [3 & infra.] Verum si propter alias causas cessionem adfectes, non est in hoc tibi postulanti favendum: cum hujusmodi postulatio videatur non esse discretata, quoniam (ut id tanquam notissimum omittamus, quòd ociofitas & voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseris animas captivandas) propter laboris angustias, aut perfectionis incursum non debes deserere sponsam tuam, cui defigendo *c* manum apud extraneum te fide media colasti, sciens quòd, Beati *d* sunt illi, qui perfectionem patiuntur propter iustitiam: quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam reponit Deus diligentibus se. Sed dices: Spiritus *e* ubi vult spirat, & nescis unde veniat, aut quò vadat, & ideo non est, qui possit vias illius Spiritus perferuari: qui *f* verò Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege: quoniam ubi Spiritus Dei, ibi libertas: quare si cedendi tibi licentia data ab homine non fuerit, nihilominus tamen cedes: quia dare est tibi libertas cedendi à Deo. Certè *g* dicitur, Iste sapiens, nam quomodo Spiritu Dei agitur, qui contra Spiritum Dei agit? si enim vera sunt, quæ præmissas (imò quia indubitanter sunt vera) proculdubio contra Spiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem atreant, quoniam ipse est Spiritus veritatis. Porro si dices, quòd forsitan alia est causa latens, propter quam cedendi voluntas tibi calitus inspiratur: & nos sic quidem respondemus: Tu quomodo scis quòd talis inspiratio sit celestis? nonne recolis quid ille gloriosus Pontifex dixit, cum cœpisset viribus corporis repente destitui: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non reculo laborem; siat voluntas tua: illius exemplum secutus, qui dixit: Cupio *g* dissolvi, & esse cum Christo, manere autem in carne necessarium est propter vos: [4 & infra.] Quippe si quantumque virtutum flores resurgas, & in te non habeas charitatem, nihil re comprobatis habere, nulla *h* siquidem major poterit esse charitas, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro subditis tuis ponere, nulla occasione (dummodo proficere illis possis, & si non omnibus, tamen multis) ab eorum regimine te convenit excusare *i*, quoniam si laboris causam prætextas, exemplum te Apostoli sublevari, quia suadet tibi laborem hujusmodi non refugere, dum se adferit pro communi salute plus cæteris laborasse: quia licet non semper sequatur labore effectus, nihilominus tamen, ipse labor est meritorium apud Deum: juxta quod legitur *k*: Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum: [5 & infra.] Nec putes quòd ideo *l* Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima fatigabat, quia Maria optimam partem elegit, quæ non auferretur ab ea: quoniam licet illa sit magis secunda, ista tamen est magis fructifera: & licet illa sit magis suavis, hæc tamen magis utilis: cum in secunditate sobolis lippitudo *m* Lix, Rachelis pulchritudinis sit prælaça: quamvis simul in unum & contemplativus esse valeas, & activus, legislatoris exemplo *n*, qui nunc ascendebat in montem, ut ibi gloriam Domini cum majori cerneret libertate: nunc verò descendebat in ca-

a B. Thom. 2. 2. q. 108. Artic. 4. & Alfons. Cast. lib. 2. de just. har. pun. cap. 10. *b* sic vocat eum qui ex sortis natu est, equum veteris interpretis. Vide Cardinalem Palestrum in lib. de motu & spū. c. al. in uno vaticana ita: desurgendo manum tuam, &c. sicut. *d* Matth. 3. e. Ioann. 3. f. 2. Corin. 3. *g* Philp. 1. h. 1. an. 15. i. al. quod. *k* Sap. 10. l. Luc. 10. m. Genf. 19. n. Exod. 24.

fit, ut cum utilitate majori necessitatibus populi provideret a quapropter facilius indulgetur ut ascendat monachus ad presulatum, quam praeludat monachatum descendat. [6 & infra.] Monemus itaque ut laborem pastoralis regiminis non recuset, ne fortassis ad pedes suos cum Maria sperneret te accipere qui sibi a apud te divertenti sprevisse cum Martha sollicita ministrare: [7 & infra.] Quia vero in postulando cedere licentiam nimis distans instituit, ecce tibi te duximus relinquendum, ut distinctis causis, propter quas cedere oporteat, si propter aliquam causam utilem & honestam in huiusmodi proposito perseveres, de licentia nostra cedas: alioquin cedere licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam: quoniam si pennas habes, quibus fatagas in solitudine avolare, ita tamen stricta sunt nexibus preceptorum, ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum.

[1 In officio pastoralis ad divinum officium accessisti, preparasse ad tentationes animam crediderimus, aut praviidisse prudentem, nequaquam in humana fragilitate consistentes, varios angustiarum languores, quos te sciebas in ipso officio persequeris, posse nos aliquo magno Dei adiutorio sustinere: formidaverimus utique, ne parvulus tuus postmodum ad peram allidere neglexisset, eosque tantum in te miserere invalescere, ut ipsorum, suggerentium tibi suscipi ministeria cessionem, instantia vix iam valesse repugnare. Verum quoniam (sicut credimus) cum te scires esse contra spirituales nequitias pugnaturo, armaturam Dei, qua posse stare contra insidias tentationis, ab Apostolo monitus, induisti, & inexpertus non igitur agis sollicitudinis pastoralis angustias, quas velisitan expertus abhorres: refugium cur tam instanter susceptum vestis regiminis ministrare delinqures, quod ad suscipiendum utiliter, non deberes nequequam irritare.]

[2 In malis enim offendimus omnes, & si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quia misericordia illum excusat, qui miserabiliter se accusat.]

[3 Cum autem plerumque vitia seu virtutes mentis minus providit mentiantur, subtiliter advertere te oportet, utrum resignandi propositum, quod tam ferventer gestare videris in pectore, dignum sit Deo odio vel amore. Si enim propter causam aliquam premissurum cedere postulares, tam super causa quam super eius assiduus pariter doleremus: sed ne sub improvide pietatis amictu ad resignandum desolabilis impetrate impellat, considerare te vobiscum & alius esse causas, propter quas male quis perit, & pejus appetit huiusmodi officium resignare. Si enim ex pusillanimitate, forsitan ut laborem deponat, vel persecutionem effugiat, aut ex vanitate (quod alibi) ut plenius vacet oculis, seu liberius indulgeat voluptatibus, curam vult aliquis deserere pastoralem, ab ea non meretur absistere, quamvis propter huiusmodi vanitatem, nunquam quod mortaliter peccat, ea reddat se indignum, sed fatigare debet ut vanitate deposita, satisfaciatur de peccato. Aliam vero cedere causam omnino credimus detestandam. Si quis autem a Pontifici vult discedere dignitate, ut gloriam caperet humanam, tantum quam qui eligat in domo Dei abiectus esse magis, quam habitare in tabernaculo peccatorum, vel ut non amittat humanam favorem quem per hypocrisim adquisivit, siue quod eius simulatio revelari non vult, siue quod fervor ipsius ex qualibet causa tepescit, nec vult videri quod malus fuerit vel fiat, & ideo sub religionis praetextu suum vult contingere pravitatem, ut quasi deserens Martham, amplectatur Mariam, & Lya sustidens lipitudinem, Rachelis contempnit pulchritudinem. Quod autem si propterea velit cedere, quod tempore prosperitatu aridente fortuna visus est laudabiliter ministrare, quoniam omnia sibi prospere succedebant: sed adverte quod tempore imminente vetetur ne si quolibet casu sinistra con-

tingant, ipsius negligentia imputentur: plano si propter hoc petis cedere, nauta se poterit improvido comparare, qui cum mari sub tranquillitate tacente non cum multo labore navis exercuerit gubernaculum, ipsum tempestate surgente deserit, & devenire patitur in profundum. Illam quoque cedendi causam penitus detestamur, si forte cedere velit Episcopus ut vel alter sibi succedat vel obtentu precii vel affectu carnali, vel ut cum peior sibi successerit, ipse velut optimus extollatur. Illud autem quasi nefas respuimus & damnamus, quod propter occupationes mundanas & sollicitudines seculares non valeat sine crimine Pontificale officium exercere, cum multis sanctis ecclesia veneretur, qui spiritualia simul & temporalia ministrarant. Veruntamen lava debet esse sub capite & dextra in amplexu: sed illud te advertere volumus diligenter, ne forte per hoc veli tua dispositioni propositum effici vel ex illis, de quibus dicitur per Prophetam: Filius Effren. i. ar. et. m. sa. con. f. in die belli, cum potius pro domo domus Israel murum debes te opponere ascendentibus ex adverso, quia iuxta sententiam veritatis non qui cooperit, sed qui perseveraverit, salvus erit. Cavens attentem ne maculam in gloria tua ponas, non solum apud homines, sed etiam apud Deum: quoniam sub hoc pallio te non poteris occultare, nedum apud Deum, qui renes rimatur & corda, sed nec etiam apud homines qui ex verisimilibus talia suscipiunt. Illud quoque prudenter attendas, quia iuxta sententiam sapientis, Spiritus Sanctus disciplina effugiet scitiam, & auferet se a cogitationibus, quae sine intellectu consistunt. Si vero promovenda ecclesia libertate difficultati omni incurere pertimescit, non ideo deserere debes: presulatus honorem, considerans diligenter ne forte tenteris iusto iudicio ab illo qui malorum est interpretator, ut probeat utrum satisficere veli in eo in quo forsitan deliquisti. Qui vero contentum aut negligit satisficere pro delicto, thesaurizat sibi iram in die ira, cum revelabit Dominus abscondita tenebrarum. Ecce quidem admoimus tibi speculum ut te ipsum contempleris in ipso, & tuam conscientiam perforatus, agnoscas ex qua causa cedere licentiam postules importune. Nos enim (novit altissimus) ignoramus quare in tali proposito perseveres, quoniam nec etiam infirmitas corporis, nec longanimitas temporis, nec defectus scientia, nec malitia plebis, nec irregularitas persona te reddat inceptum, nec conscientiam savi criminis te fatorem habere.]

[4 Quia igitur diversas tibi causas super hac causa distinximus, & propter quam causam cedere desideres, ignoramus te ipsum tibi duximus committendum, ut de propria mentis tribunali te iudicari, videas si sic postu resignandi desiderio satisficere, ut gregis tibi commissi curam sine culpa valeas declinare. Si enim cedendo proficere appetis tibi soli, profectus tuo sine dubio tantum subtrahis, quantum quod impendere poteris alii, non impendis, quia tunc maiora anima tua lucra conquiretes, cum sine tua salute salutem plurimorum procurares, potius enim est meriti secundum Deo quam plurimos lucrifacere, quam salutem propriam quare sine illis, quorum salus ad eius curam nescitur pertinere.]

[5 Sed esto quod multum habentis laborasti & bonum certamen certaveris, cum eodem Apostolo postu dicere, tamen ut corona iustitiae tibi derelicta reponatur, cursum te decet perfecti operis consummare. Quantumlibet enim in angustiarum laboribus qui comitantur officium pastorale, nos tibi laboriosas enumeras, & tanquam satyragus cervus umbram quietis affectas: quantumlibet inter me squalores & angustias patria dilectione traharis, & velut emeritus mercenarius operis tui fidem anxius praestoleris, expedit tamen tibi virtutem in infirmitate perficere, ac pugnam tuam perseverantia coronare: scies quod cum apud extraneum defixeris manum tuam, cum animas tibi suscepti gregis in tuam animam suscepisti, non sic tibi debes portum quietis appetere, ut navigante haedemus tecum filios sine remigio adiutorio patiaris in hoc mari magno & spatio cum timore naufragii fluctuare.]

[6 Fraternalitatem tuam & exhortamus attentius per a. f. m. q. illam vocem Davidicam imprecationis abhorrens, tibi q.

a. Vid. l. in emptione. cum gloss. in verbo, refert. D. de ad. ed. & gloss. in l. i. iustissimi. eod. tit. b. si tibi aqua.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

formidans eam per effectum operis adaptari, qua dies operis impii paucos fieri, ut & Episcopatum ejus accipiat alter, imprecatur.

[7 Illud quoque te debet fortius ministrandi proposito stabilire, quod hactenus in ecclesia tibi commissa laudabiliter ministraris: siquidem (quod absit) alius te cedente minus utilis sumeretur ad ipsam, profecto non parum ab ipsa quiete quam appetis, turbaberis, cum ubi bene ministerium tuum exercueris, non absque dolore cerneris inuisit ministerii defectum, fieretq; ut tantum in contemplationis arte tibi doperisse cognosceres, quantum ecclesia cui praesides, non sine tua confusione per te subtractum esse videres.]

CAP. XI.

Episcopus qui propter crimen renuntiavit Episcopatu, & ad religionem transfuit, ad Episcopatum readsumi non potest. Secus si renuntiavit propter persecutionem, infirmitatem, defectum scientia, simoniam ipso ignorante commissam, aut aliam similem causam.

Idem a Episcopo Faventin. in Archiepiscopatum Raven. electo.

Post translationem b tuam ad ecclesiam Ravennaten. cum praepositis & canonicis Faventin. in locum concanonicum liberam eligendi auctoritatem unanimiter contulissent c, ipse d. I. sancti Fridiani Lucanen. canonicum olim Episcopum e Sarta. in Faventin. Episcopum postulandum elegit. Porro a sancti Fridiani priore super hoc requisito & obtento consensu f, praepositi & alii postulationem eandem adprobata nobis humiliter petierunt. Verum postulationi hujusmodi videbatur concilii Constantinopolitani capitulum obviare, in quo statutum est, ut quicumque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam & poenitentiae locum descenderit, nequaquam ulterius ad Pontificatum resurgat. Vnde contra dictum concilium (cum sic unum ex quatuor principalibus, quae sicut quatuor Evangelia ecclesia catholica veneratur) nullatenus videbatur eorum g postulatio admittenda: ceterum speciales quidam casus inveniuntur, in quibus (praedicto concilio non obstante) is, qui vitam monachalem elegit, rursus licite potest ad Episcopatum adsumi, si enim quisquam persecutionis rabie saeviente, vel praepediente invaliditate corporis, cum proficere nequeat in regimine pastoralis, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat, persecutionis vel aegritudinis impedimento cessante, ad Episcopalem poterit resurgere dignitatem. Item si quis propter literaturae defectum, (ne tanquam caecus caeco ducatur h praebat) locum regiminis auctoritate Apostolica deferendo, ad officium se contulerit monachale, ac per exercitium lectionis, scientiae reperit margaritam, proculdubio poterit denuo vocatus a Domino cathedram reascendere pastorem. Rursus, si quis cupiditate parentum (eo tamen penitus ignorante) fuerit Episcopatum adeptus, & hoc comperto Episcopatum de licentia superioris dimittens, observantiam elegerit regularem, etsi ad Episcopatum eundem redire postmodum nequeat, juxta canonicas sanctiones ad alium tamen poterit licite readsumi. Quanquam autem in his & consimilibus casibus is, qui Episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tamen in his contra a pra-

scriptam intelligitur concilium attentari, quod in eo loquitur casu, cum propter aliquod crimen episcopatum, quis deserens, ad vitam monasticam poenitentiae causa descendit. Vnde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supra dictum, cum quis pro crimine, de quo convictus fuerat vel confessus, ab episcopali dignitate depositus in monasterio exiit ad poenitentiam agendam inclusus: vel cum aliquis propter grave crimen, pro quo episcopatum retinens poenitentiam digne agere non valebat, cedendi obtenta licentia vitam monachalem elegit. Aliis adferentibus sic intelligendum esse capitulum adductum, ut per se resurgere nequeat, id est, repetere quasi debitum, quod tali modo dimisit: quanquam eligi possit, praesertim, si locum tantum, & non ordinem resignavit. Cum ergo nobis constare nequiverit, ob quam causam praedictus I. episcopatu olim cesserit, mandamus, quatenus si tibi confiteri, quod propter aliquam ex praemissis causis, seu consimilibus, idem I. episcopatu cesserit memorato, tu auctoritate nostra (dummodo necessitas, vel utilitas id exposcat) licentiam ei tribuas ascendendi ad regimen ecclesiae Faventinensis, maxime si veritate subnitiur, quod dictus I. loco tantummodo cesserit memorato, & non ordini, vel etiam dignitati b, tunc enim esset vehementissime praesumendum, quod non propter crimen aliquod ab ipso commissum, sed causa poenitentiae ad vitam migraverit regularem: praesertim cum Apostolica sedes post cessionem multo minus, quam antea permisisset eidem tali crimine irretito, in pontificali ordine ministrare: alioquin (cum durum nimis extiterit, contra tam solenne consilium hujusmodi postulationem admittere) praeposito & canonicis memoratis injungas, ut aliam personam sibi idoneam eligant in pastorem.

CAP. XII.

Qui petiit cedendi licentiam, ex quo illam obtinuit, cedere compellitur.

Idem in concilio generali. c

Quidam d. cedendi licentiam cum instantia postulantes, ea obtenta, cedere praeremittunt. Sed cum in postulatione hujusmodi, aut ecclesiarum commoda, quibus praesunt, aut salus e videantur propria attendisse (quorum neutrum suasionibus aliorum quereantur quae sua sunt, seu etiam levitate f qualibet nolumus impedire) eos ad cedendum decernimus compellendos.

CAP. XIII.

Non renunciat juri suo, qui gratia adversaria se submittit.

Honorius III. majoris ecclesiae decano & magistro R. Cantuarii sancti g Dionysii Leodensis.

Veniens ad sedem Apostolicam I. Subdiaconus propositus, quod cum bone memorae I. Papa p. n. Abbati de Emenco h, & majoris ecclesiae ac sancti Pauli caeteroribus Treverens. suis dederit literas in mandatis, ut si nihil canonicum obviaret, praebendam in ecclesia sancti Florentini i in Confluentia, quam Jacobus decanus ipsius ecclesiae resignavit, sublato appellationis obstaculo assignarent [i & infra.] Cumque iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam de

a al. Idem H. Episcopo in Archiepiscopo. &c. b cap. s. eod. tit. in 3. compil. c Vid. l. item. §. 1. D. quod cuiusvisque. un. & in auth. de quator. §. 1. collat. 7. d id est, loachim. e aliter Sarnatesi. f l. ob. 41. C. de al. & obligat. g alii. eadem post. h Vide text. in l. 2. cum gloss. in verb. venit. & ibi Bart. D. de decrion.

a Intellectus concilii C. P. jubentis ne quis ex Episcopo monachus factus est, ulterius Episcopus fiat. b Vid. l. jubemus. cum gloss. in verb. promissa. C. de sac. eccle. c Lateran. c. 21. d cas. eod. tit. in 4. compil. e al. ut ad salutem. f Vid. l. sed. est. §. 1. D. ad l. Aquil. & l. 1. §. sciendum. D. de ad. ed. g al. Canonici. h Vinilo Trecent. i al. Florini. al. Florentens. oppo-

opporuerunt canonici ecclesie memorata, dicentes Subdiaconum antedictum renuciasse iuri, quod sibi ex ipsis literis competebat. Disto igitur Subdiacono hoc negante, iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerunt: per quos, cum videretur probatum ipsum se gratis capituli commississe, duo iudices predictorum sententialiter decreverunt, eundem non posse uti literis supradictis, pro eo, quod idem adversarii se gratis commisit, per quod visus est renuciasse iuri sibi ex ipsis literis a competenti. A qua sententia idem appellans, in b vigiliam Epiphaniae terminum suae appellationis praefixit. Ad quem c cum venisset, P. de Colle medio, appellatum nostrum super hoc sibi concessimus auditorem. Sed cum ejus adversarius non accesserit, per duos mentes & amplius expectatus, nec ullus compareret pro sufficienti responsalis, tandem quidam literas habens ad contradicendum & impetrandum coram eodem comparuit: qui cum ad tractandum causam minus sufficiens crederetur, idem auditor sententiam predictorum iudicum sententialiter (sustituta exigente) cassavit. Nos igitur ratam & firmam habemus capellani sententiam memoratam.

[1 Eodem 1. literas ipsas predicto Decano & aliis ostendente, eadem Decano de resignatione forte panitens occultavit literas supradictas, deinde eodem 1. praefatis literis restituit eas nominatus quibus ut exequeretur mandatum apo. praesentavit.]

CAP. XIV.

Supralatum ab obedientia subdito absolvitur, non propter hoc praedicta renuciata.

Idem Archiepiscopo Treverensi.

Idem coram d nobis. f. t. litera, continebant, quod Abbas sancti e Petri Tulensis tibi humiliter est confessus, quod cum adeo gravi aegritudine laboraret, quod de vita desperaretur ipsius, ad cuiusdam amulii sui consilium, de quo ipse (cum non rediret eum amulum) confidebat, monachos tuos ab obedientia, in qua sibi tenebantur, absolvit, vocato diocesano Episcopo, ut abbatiam in eius manibus resignaret: quod f. tamen usus consilio saniori non fecit: & eidem Abbati postmodum restituit sanitati universi & singuli de conventu obedientiam & reverentiam requisiti ab eo, in capitulo promiserunt: [1 & infra.] Nos autem ex tali facto eundem Abbatem suo resignasse regimini non videmus.

[1 Idem tamen super eo quod sic se fecerat dubitant, a te ut super hoc facti sui consules postulavit: propter quod, eum habito predicto consilio diverso diversis sententis, tu nostrum consilium, eundem Abbatem ex hoc resignaverit, requisisti.]

CAP. XV.

Abbatem exemptum sine licentia Papa renuciare non potest.

[Gregorius IX. Agathensi & Viicensi Episcopo. h.]

Dilecti filii conventus monasterii sancti G. s. immedie ad Ro. pertinentis ecclesiam, intimaverunt, quod Abbas eorum sentiens se insufficientem oneri regiminis Abbatis, cessit in manibus eorumdem: ipsi k quoque G. monachum sancti Victoris elegerunt canonicum in Abbatem. [1 & infra.] Cum igitur dictus Abbas cedere sine licentia nostra nequiverit, nos tam e-

a Vid. si qui in conscribendo. com. ibi. not. C. de pat. b Dilecti filii, deest in antiquis. c al. ad quam. d Hoc caput subreptitum sequitur, in antiquis. e al. Apraculi. f qui. g Vide Legem in dem ius voc. & si panituerit de divor. h Faldo Gregorio IX. tribuitur, sic autem restituenda est inscriptio ex antiquis lib. Idem Agathensi & Niceni, Episc. & Archidiacon. Agathensi. i Vultem ad servat. v. k In multis antiquis, ipsiq. G. S. Victoria sibi elegerunt.

lectionem, quam cessionem praedictas decementes irritas & inanes, mandamus, quatenus Abbatem ipsum loco suo restitui faciatis: quo integre restituto, vice nostra recipiatis cessionem ipsius.

[1 Supplices ut eorum parcentes laboribus & expensis, cessionem ipsorum faciamus in illi partibus confirmari.]

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRAELATORVM
TITVLVS X.
CAP. I.

Si diocesanus requisitus benedicere noluit Cisterciensem Abbatem, ipse monachos suos benedicere poterit.
Alexander III. Cisterciensibus.

Statuimus praeterea a, ut si Episcopus tertio cum humilitate ac devotione (sicut convenit) requisitus, substitutos Abbates vestros benedicere forte renuerit: eisdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quae ad officium huiusmodi pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duriciam recogitent b, & Abbates benedicere non reculent.

CAP. II.

Regulares in suos usus convertere non possunt ecclesias, in quibus jus obtinent patronatus: & si intra tempus Lateranensis concilii, quando vacant, non praesentent rectores ad eas, superior ordinabit easdem.

Clemens III. e

Sicut nobis d. tua fraternitas intimavit, monachi quidam & canonici regulares ecclesias, quae ad praesentationem eorum pertinent: in tuo episcopatu habentes, propriis usibus deputate nituntur: nec volunt ad eas cum vacaverint, vocare personas: quin potius occasione cessionis quorundam Episcoporum, vicarios in eis pro sua instituunt: & destitutum voluntate, admissos ita pensionibus onerantes, quod nec ecclesiis competenter possunt in paupertate nimia deservire s, nec Episcopo in episcopalius responderi, neque hospitalitatem (sicut convenit) transennibus impetiri. Nolentes autem, ut status ecclesiae debitus & antiquus, per insolentiam f. aliquis subvertatur: mandamus, quatenus (nisi a jurisdictione tua exemptae sint ecclesiae supradictae) praedictos excessus studeas rationabiliter emendare. Et nisi praedictae persona intra tempus g Lateranensis concilii constitutum, ad vacantes ecclesias tibi personas idoneas praesentaverint, ex tunc tibi liceat (ad praesentationem remota) in eisdem ordinare rectores, qui eis praesse noverint de processu, ita tamen quod ex hoc nullum patronis praedictum in posterum generetur.

CAP. III.

Supplet superior inferiori negligentiam in beneficiis conferendis, si tempus Lateranensis concilii lapsum sit: & collatio per inferiorum postea facta, non valet.

Innocentius III.

Idem magister b. H. & R. procurator R. de sancto Cadimundo, super Archidiaconatu Richemundis diutius litigaverint. Idem coram nobis: [1 & infra.] Ne igitur jus nostrum negligere videamur, qui alios in sua iustitia conservemus: mandamus, quatenus

a Cap. i. eod. tit. in 2. compil. b Vide l. Abborem. 5. 1. D. de iis qui not. inf. & Laborus. 5. 1. D. de leg. 1. c al. Catefina. d Ca. 2. eod. tit. in 2. compil. e Gloss. in l. societatem. Pro soc. & Bald. an. Laccipia. C. de usur. f In silentiam. g Conc. Lat. sub Alex. III. cap. 8. Vide inf. de concess. praeb. c. 1. h cap. 3. eod. tit. in 2. compil. i Eadimundo.